

RETROSPECTIVA ISTORICĂ ȘI PREMISELE INCRIMINĂRII INFRAȚIUNII DE SUSTRAGERE SAU EXTORCARE A SUBSTANȚELOR NARCOTICE SAU PSIHOTROPE

Radion COJOCARU,

doctor în drept, conferențiar universitar, șef al Catedrei ”Științe Penale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Sergiu SECRIERU,

doctorand

SUMMARY

This article is dedicated to studying the historical evolution of criminalization of the offense of theft or extortion of narcotic or psychotropic substances is criminalized to art. 217⁴ of Penal Code of the Republic of Moldova. The author highlighted the historical premises that were at the basis of criminal liability for drug trafficking in general, and for stealing or extortion of narcotic or psychotropic substances, in particular. It was found that this time, it tied when the society realized the great danger that produces drug for mankind. In this sense, has become a strong preventive measure of a legislative nature, including the criminal-judicial character.

Keywords: theft, extortion, narcotic substances, psychotropic substances, drugs, narcotics means

REZUMAT

Acest articol este dedicat studierii evoluției istorice a incriminării infraționii de sustragere sau extorcare a substanțelor narcotice sau psihotrope prevăzute la art. 217⁴ Cod penal al Republicii Moldova. Autorul a evidențiat premisele istorice care au stat la baza fundamentării răspunderii penale pentru traficul de droguri, în general, și pentru sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope, în special. S-a constatat că incriminarea traficului de droguri a devenit stringentă în momentul în care societatea a conștientizat necesitatea protejării sănătății publice ca valoare socială. În acest sens, s-a impus cu pregnanță adoptarea unor măsuri preventive cu caracter legislativ, inclusiv a celor cu caracter juridico-penal.

Cuvinte-cheie: sustragere, extorcare, substanțe narcotice, substanțe psihotrope, droguri, mijloace narcotice

Introducere. Cercetînd evoluția dreptului penal, putem constata că la baza incriminării faptelor infraționale au stat anumite premise istorice, care explică necesitatea instituirii politicilor represive împotriva unor conduite antisociale. Prin urmare, procesul evolutiv de criminalizare a infraționilor urmează a fi analizat în strînsă corelație cu gradul de evoluție a societății, aferent diferitelor etape de dezvoltare ale sale.

Incriminarea traficului de droguri a devenit stringentă în momentul în care societatea a conștientizat necesitatea protejării sănătății publice ca valoare socială. Astfel, evoluția incriminării acestor fapte, din care face parte și incriminarea instituită la art. 217⁴ din Codul penal (CP), urmează a fi dimensionată atît la momentul de apariție și de răspîndire a drogurilor, cît și la momentul în care la nivel social a fost conștientizat pericolului pe care-l comportă consumul acestora pentru sănătatea omului.

Metode și materiale aplicate. La realizarea acestui studiu a fost aplicată în mod prioritar metoda istorică. Au mai fost folosite meto-

da analizei logice și a interpretării logice, metoda comparativă, metoda clasificării. Suportul științific al lucrării îl formează lucrările științifice ale cercetătorilor autohtoni și străini, precum și cadrul normativ incriminator.

Rezultate și discuții. Pe parcursul etapelor istorice de evoluție, societatea umană a reacționat în mod diferit la consumul drogurilor. Folosirea lor este însă cunoscută din cele mai vechi timpuri.

Prima plantă cu efect narcotic, menționată în izvoarele istorice, este macul. Acesta era folosit cu circa 5000 de ani în urmă de către sumerienii care trăiau în Mesopotamia de jos. Pe tăblițele sumerienilor descoperite în Nippur au fost identificate recomandări de preparare a opiumului. Sumerienii au denumit această substanță cu termenul de “ghili”, ceea ce în traducere înseamnă ”bucurie” [1, p. 13].

Se mai cunoaște că grecii foloseau opiumul în scopuri religioase și medicinale. Astfel, în lucrările lui Hipocrate sînt caracterizate efectele curative a curca 300 de plante, printre care se înscrie și opiu. Te-

ofrast, în a. 350 î.H., menționa despre efectele benefice ale meconinei, substanță care se conține în opium, asupra tratării bolilor de ochi și a dereglărilor psihice [1, p. 14].

Scriitorii greci și romani (Homer, Virgiliu, Ovidiu) i-au menționat proprietatea de a induce somnul. De asemenea, în Grecia macul era considerat un simbol al zeiței fecundației, Demeter. Opiul era folosit pe larg în compoziția unui antidot, întrucît teama de a fi otrăvit era deosebit de extinsă în aceea perioadă. Opiul ajungea să constituie pînă la 40% din totalul leacurilor [2, p. 44].

În Evul Mediu, la răspîndirea folosirii opiului a contribuit în mod deosebit Paracelsus (1492-1541), medic și alchimist elvețian, care era împotriva ideii de panaceu și care considera că fiecărei boli îi corespunde un tratament. Paracelsus a fost creatorul laudamnului – medicament obținut din opiu, care era administrat pentru tratarea bolilor intestinale. Succesul laudamnului a fost atît de mare, încît într-o perioadă scurtă de timp i-au urmat alte poțiuni asemănătoare, cum ar fi laudamnul

abatelui de Rousseau, medicul lui Ludovic al XI-lea, și vinum opii al lui Sydenham, care cuprindeau ingrediente foarte diferite și foarte costisitoare. Primul preparat opiaceu ieftin și puternic a fost pulberea Dover, care cu o concentrație de zece la sută de opiu în conținutul său putea să fie folosit pentru calmarea mai multor simptome [2, p. 45].

În general, în epoca antică și medievală nu au existat anumite tendințe de pedepsire a faptelor legate de răspîndirea drogurilor. Pe de o parte, în aceste perioade istorice nu au fost semnalate tendințe de consumare în masă a acestora, iar pe de altă parte, nu a fost conștientizat pericolul pe care asemenea substanțe îl pot avea pentru organismul uman.

O răspîndire largă de consumare a drogurilor a fost remarcată în epoca modernă și contemporană. Astfel, la sfîrșitul secolului al XIX-lea s-a intensificat preocuparea pentru uzul excesiv de drog, mai ales pentru uzul de alcool, tabac, precum și pentru opiacee și cocaină. Cocaina a fost izolată din frunzele de coca în 1860 și a început să se răspîndească foarte repede din 1885, cînd companiile farmaceutice au început să vîndă în SUA și în Europa produse pe bază de cocaină. În 1884, Sigmund Freud a publicat un articol despre potențialul terapeutic al cocainei. Unele autorități din SUA i-au împărtășit entuziasmul și cocaina a început să fie recomandată ca remediu pentru boală. După o anumită perioadă s-a constatat că are capacitatea de a induce intoxicații care produc tulburări psihice, precum și pierderea controlului asupra comportamentului, iar dacă este folosită timp îndelungat, induce dependență. Cu toate acestea, în SUA, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, opiu și cocaina erau încă găsite în patentele medicamentelor care erau vîndute pentru o mare varietate de indicații terapeutice [3].

În rezultatul celui de al „doilea război al opiuului” (1856-1860), pierdut de către China în fața Angliei, care le-a avut în calitate de aliata pe Franța și SUA, în scopul de a bloca scurgerea rezervelor de aur și de a salva țara de inflație, chinezii au început să cultive mac pentru producerea opiuului [4, p. 51].

Răspîndirea în proporții a opiuului a dus la faptul că milioane de oameni au devenit consumatori de droguri, influențîndu-le în mod grav sănătatea fizică și psihică. Drept urmare, la începutul secolului XX comunitatea internațională a conștientizat pericolul pe care îl comportă consumul drogurilor pentru sănătatea omenirii. A devenit clar că fenomenul narcomaniei nu afecta doar anumite grupuri izolate de oameni, ci împiedica dezvoltarea social-economică a statelor. În afară de aceasta, lupta cu fenomenul narcomaniei impunea și suportarea unor cheltuieli suplimentare pentru tratarea și reintegrarea socială a consumatorilor de droguri, aplicarea măsurilor preventive de către organele specializate etc. În aceste condiții s-a făcut înțeleasă necesitatea creării unor mecanisme eficiente de cooperare interstatală pentru prevenirea răspîndirii și controlul drogurilor [5, p. 26].

Guvernul SUA a avut inițiativa organizării în anul 1900, la Shanghai, a primei *Conferințe internaționale asupra stupefiantelor*, la care au participat 13 state ce aveau interese în Orient. Cele 9 rezoluții adoptate, deși fără obligativitate pentru țările semnatare, au pregătit terenul pentru consacrarea problemei drogurilor ca o chestiune de drept internațional. China a interzis în anul 1906 cultivarea macului opiaceu, iar în Filipine a fost prohibită utilizarea opiuului în alte scopuri decît cele medicale [6].

Mai tîrziu, la 23 ianuarie 1912, un număr de 12 state semnează la Haga prima *Convenție internațională privind stupefiantele*, care marchează începutul cooperării internaționale în domeniul controlului drogurilor. Preconizată a intra în vigoare cel mai tîrziu la 31 decembrie 1914, Convenția a fost ratificată și a început să-și producă efectele odată cu Tratatul de la Versailles, semnat la 28 iunie 1919, după încheierea Primului Război Mondial. Prevederile Convenției de la Haga vizau adoptarea unor legi naționale prin care producția, desfacerea și distribuția opiuului brut să fie supuse controlului, trebuind să îndeplinească formalitățile înregistrării și licențierii și puțîndu-se adresa exclusiv scopurilor medicale ori legitime [6].

Una dintre cauzele care au dus la apariția drogurilor în epoca modernă și cea contemporană au fost războaiele. Efectele drogurilor erau „benefice” pentru armatele diverselor popoare care trebuiau să reziste în regim de război, de multe ori fără hrană și fără apă. Așa au luat naștere substanțele excitante – droguri în formă primară.

În secolul al XVII-lea a fost descoperită morfina – un medicament care calma durerile provocate de răni. Cu timpul s-a realizat că morfina administrată în mod repetat duce foarte repede la dependență fizică și psihică. S-a căutat un înlocuitor și prin derivarea morfinei cu opiu a fost descoperită heroína, despre care inițial se credea că nu dă dependență așa de mare ca morfina. În realitate, dependența de heroína este de șapte ori mai mare decît cea de morfina [7].

După Primul Război Mondial, aceste substanțe au început să fie consumate în toată lumea. Pînă la sfîrșitul anilor '30 ai secolului XX ele erau legalizate. Comercializarea lor, în timp, a dus la profituri enorme scoase în afara legii, drogurile au devenit o sursă inestimabilă pentru piața neagră. Flagelul comerțului ilicit de stupefiante, pornit din America de Sud și Orientul Mijlociu, a cuprins întreaga planetă.

După crearea *Ligii Națiunilor*, care îngloba un *Comitet consultativ pentru traficul opiuului și altor droguri periculoase*, la 19 februarie 1925, la Geneva a fost semnată *Convenția internațională asupra opiuului*. Prin această convenție a fost reglementat regimul de export și import pentru substanțele și produsele cu conținut stupefiant. De asemenea, prin această Convenție a fost creat și un mecanism de monitorizare a circulației drogurilor. Astfel, a fost instituită obligația guvernelor de a prezenta anual rapoarte statistice referitoare la producția, stocurile, consumul și comerțul internațional de droguri.

Unul dintre importantele acte care practic a stat la baza instituirii represiviunilor penale la nivel internațional a fost *Convenția pentru pedepsirea traficului ilicit de droguri dăunătoare*, încheiată la Geneva la 26 iunie 1936. În afară de faptul

că s-a creat un mecanism juridic ce permitea colaborarea și asistență juridică între statele aderate în vederea prevenirii traficului ilicit de droguri, prin acest act de vocație internațională s-au instituit și sancțiuni aspre ce trebuiau să fie aplicate traficantilor.

În Basarabia, în rezultatul anexării din 1812, în sfera dreptului penal au fost aplicate legile Imperiului Rus pînă la Marea Unire din 1918. Plecând de la aceste realități istorice incontestabile, evoluția legislației penale moldovenești a fost într-o măsură oarecare influențată de legislația rusă existentă în materia prevenirii răspîndirii drogurilor.

La sfîrșitul sec. XIX, în Rusia țaristă, pentru prevenirea răspîndirii consumului de droguri au fost elaborate mai multe acte normative prin care se interzicea cultivarea ilegală a macului și a cînepei, consumarea nemedicinală a drogurilor și trecerea ilegală peste hotare a acestora. Printre aceste acte normative figurează: *Ucazul din 1880 despre interzicerea preparării și comercializării substanțelor narcotice*, *Ucazul din 1897 despre listele substanțelor otrăvitoare și cu efect puternic*, *Legea din 1892 cu privire la interzicerea cultivării macului somnifer*, *Legea din 1893 despre cocaină și interzicerea comercializării acesteia fără rețetă*. Aceste măsuri însă s-au dovedit a fi întîrziate și ineficiente, întrucît fenomenul narcomaniei era adînc înrădăcinat în societatea rusă, fapt pentru care nu corespundeau realităților timpului [8, p. 41].

Începînd cu anul 1915, în Rusia țaristă a început să fie pus în aplicare *Ucazul despre măsurile de prevenire a opiului*. Anume odată cu adoptarea acestui act normativ în dreptul penal rusesc au fost supuse incriminării asemenea fapte infracționale ca “păstrarea, procurarea și transportarea substanțelor narcotice”, “interdicția de punere la dispoziție a localurilor pentru consumul drogurilor” etc. [8, p. 41].

După Marea Unire din 1918, România, prin decretele regale din iunie-august 1919, pe întreg teritoriul Basarabiei a pus în vigoare Codul penal român din 1864, care a fost aplicat pînă la adoptarea și intrarea în vigoare a Codului penal din 1936.

În Codul penal al României din 1864 nu era prevăzută răspunderea penală pentru traficul de droguri sau pentru alte careva fapte adiacente acestui flagel social [9].

Sub denumirea marginală de „trafic de stupefiante”, o asemenea faptă a fost prevăzută pentru prima dată în CP român din 1936. În art. 382 alin. (1) era incriminată fapta de preparare, procurare, deținere sau vînzare fără drept a produselor sau a substanțelor stupefiante sau toxice, precum și cultivarea fără drept a plantelor ce conțin astfel de substanțe. Se pedepsea o asemenea faptă cu închisoare corecțională de la 1 la 5 ani. De asemenea, în CP al României din 1936, la art. 328¹ mai era incriminată fapta de nerespectare a condițiilor legale privitoare la înregistrarea, păstrarea, manipularea și circulația produselor sau substanțelor stupefiante. Se pedepsea o asemenea faptă cu închisoare corecțională de la 3 luni la 3 ani [10].

Aplicarea legislației penale românești pe teritoriul basarabeian a durat pînă la momentul anexării Basarabiei de către Uniunea Sovietică pe data de 28 iunie 1940.

Inițial, RSSM, constituită la 2 august 1940 ca republică unională a marelui imperiu sovietic, nu a avut propria legislație penală, pe teritoriul acesteia aplicîndu-se Codul penal al RSS Ucraina din 1927. Aplicarea temporară a legislației penale ucrainene pe teritoriul RSSM a durat pînă la adoptarea și punerea în vigoare a Codului penal din 24.03.1961.

Astfel, în Codul penal al Ucrainei din 1927, la Capitolul V din Partea specială, denumit *Infracțiuni economice*, era incriminat traficul ilicit de droguri. Potrivit textului de lege, se pedepsea cu privațiune de liberate sau muncă corecțională de pînă la 1 an fapta de *producere sau păstare în scop de comercializare sau comercializarea fără autorizație a cocainei, morfinei și a altor substanțe psihotrope*. De asemenea, la art. 134¹ al aceluiași cod era prevăzută răspunderea penală pentru *cultivarea macului sau a cînepei indiene fără autorizația corespunzătoare* [11, p. 101].

O incriminare asemănătoare era prevăzută și în CP al RSS Uzbekis-

tan din 1926. Locul de dislocare a faptei era același: Capitolul V cu titlul *Infracțiuni economice*. În conformitate cu art. 184, era pedepsită cu privațiune de libertate de pînă la 3 ani, cu sau fără confiscarea averii, și interzicerea de a locui în zona de frontieră pe un termen de pînă la 3 ani, fapta ce consta în *producerea sau păstrarea în scopul comercializării ori comercializarea propriuzisă a cocainei, opiului, morfinei sau a altor substanțe cu efect halucinant*. Fapta era pedepsită mai aspru, cu privațiune de libertate de pînă la 5 ani și cu confiscarea averii, cu privarea de drepturi, inclusiv a celui de a locui în zone de frontieră pe un termen de pînă la 3 ani, atunci cînd era săvîrșită *sub formă de îndeletnicire, precum și întreținerea speluncilor, în care se producea sau se consuma cocaină, opiu, morfină, precum și alte substanțe cu efect halucinant*. La art. 184¹ era incriminată fapta de *semănare și cultivare a macului somnifer și a cînepei indiene fără autorizația corespunzătoare*. Se pedepsea o asemenea faptă cu muncă corecțională de pînă la 1 an sau cu amendă în mărime de 1000 de ruble, cu confiscarea obligatorie a semănăturilor [11, 204].

Într-un mod similar faptele de traficare a drogurilor erau pedepsite în Codul penal al RSS Belarus din 1928 (art. 151) [11, p. 170]; CP al RSFS Ruse din 1927 (art. 104) [11, p. 60]; CP al RSS Georgia din 1928 (art. 110) [11, p. 245]; CP al RSS Armene din 1927 (art. 129) [11, p. 376] etc.

Este de menționat că în CP al RSFS Ruse din 1927 [11, p. 52] și în CP al RSS Armene din 1927 [11, p. 369], faptele de traficare a drogurilor erau incriminate în Capitolul cu denumirea marginală de *Alte infracțiuni contra ordinii de administrare*. De asemenea, în CP al RSS Georgia incriminarea era dislocată în Capitolul II al Părții speciale a CP, cu titlul de *Infracțiuni contra ordinii de administrare* [11, p. 234].

Dezvoltarea legislației penale sovietice în materia incriminării faptelor legate de traficul de droguri a fost marcată de ratificarea, la data de 14 decembrie 1963, de către URSS a *Convenției unice asupra stupefiantelor* din 1961. Adera-

rea la această Convenție a avut un efect pozitiv asupra perfecționării și redimensionării politicii penale de incriminare a faptelor legate de traficul de droguri. Astfel, la data de 3 iulie 1968 Ministerul Sănătății al RSFSR a aprobat *Lista substanțelor narcotice*, în conformitate cu prevederile Convenției [12, p. 187], fapt ce a contribuit în mod esențial la consolidarea principiului legalității incriminării acestor fapte.

De asemenea, Sovietul Miniștrilor al RSFSR a adoptat Hotărârea nr. 405 *Despre măsurile de prevenire și contracarare a alcoolismului și narcomaniei* din 7.04.1962 și Hotărârea nr. 60-6 *Despre măsurile legate de îmbunătățirea condițiilor de tratare a narcomanilor, precum și de eficientizare a luptei contra sustragerilor, fabricării și răspîndirii substanțelor narcotice în RSFSR* din 23.10.1969.

În doctrină se recunoaște că aceste acte normative într-o anumită măsură au dozat politica preventivă a traficului de droguri. În primul rînd, aceste reglementări au creat premise legale pentru un control mai riguros din partea statului asupra circulației substanțelor narcotice. În al doilea rînd, ele permiteau aplicarea unor măsuri cu caracter medical în privința consumatorilor de droguri [13, p. 59].

Un impact pozitiv asupra dezvoltării cadrului incriminator al faptelor legate de traficul de droguri l-a avut ratificarea Convenției ONU din 21.02.1971 asupra substanțelor psihotrope. La data de 31.12.1971, Ministerul Sănătății al Uniunii Sovietice a emis Ordinul *Despre anumite măsuri suplimentare referitoare la controlul fabricării și folosirii substanțelor narcotice și psihotrope*, în care erau prevăzute listele substanțelor psihotrope supuse controlului potrivit Convenției din 1971.

La momentul punerii în vigoare a CP al RSFSR din 1960, în Capitolul X intitulat *Infrațiuni contra ordinii publice, securității publice și sănătății populației*, la art. 224 era prevăzută răspunderea penală pentru *fabricarea, procurarea, păstrarea, transportarea sau comercializarea ilegală a mijloacelor narcotice*. La alin. (1) al articolului sus-menționat erau sancționate cu

privațiune de libertate de pînă la 10 ani acțiunile ilegale de *fabricare, procurare, transportare și expediere a mijloacelor narcotice în scop de înstrăinare, precum și înstrăinarea propriu-zisă a acestora* [14].

După cum se menționează în literatura de specialitate, această normă constituia baza prevenirii traficului de droguri prin măsuri represive. Se mai afirmă că acțiunea de procurare a substanțelor narcotice o îngloba pe cea de sustragere, fapt pentru care nu era necesară o incriminare distinctă a unei asemenea fapte [13, p. 59].

În anii '70 ai secolului trecut, comunitatea internațională s-a confruntat cu problema răspîndirii în proporții a traficului de droguri. Excepție nu a făcut nici lagărul socialist, în componența căruia intra și R. Moldova. În acest sens, în Uniunea Sovietică s-a pus problema implementării unor măsuri urgente, inclusiv juridico-penale, prin care se urmărea prevenirea acestui flagel social. Mai ales s-a pus problema prevenirii sustragerii substanțelor narcotice sau psihotrope.

De fapt, însăși calificarea unei asemenea activități prejudiciabile trecea dificultăți în practica judiciară. Lipsa unei norme speciale, destinate incriminării distincte a sustragerii substanțelor narcotice sau psihotrope, impunea soluția încadrării juridice a unei asemenea fapte în baza normelor generale dedicate sustragerilor. De asemenea, atît în practica judiciară, cît și în doctrina penală rusă a fost semnalată problema definirii proporțiilor mari și a celor deosebit de mari în cazul sustragerii drogurilor [15, p. 16].

Un prim pas realizat în acest sens l-a constituit incriminarea în anul 1974 a faptei de *sustragere a mijloacelor narcotice* (art. 224¹ CP al RSFSR). În afară de aceasta, a mai fost prevăzută răspunderea penală pentru faptele de *determinare la consumarea mijloacelor psihotrope* (art. 224), *semnarea sau cultivarea plantelor care conțin mijloace narcotice* (art. 225), *organizarea sau întreținerea speluncilor pentru consumul mijloacelor narcotice* (art. 226¹) [16, p. 275].

Norma incriminatorie a art. 224¹ CP al RSFSR era constitu-

ită din 3 alineate. La alineatul (1) era descrisă componența de bază a infracțiunii, care presupunea sustragerea propriu-zisă a mijloacelor narcotice. În varianta sa tipică, infracțiunea era sancționată cu privare de libertate de pînă la 5 ani, cu sau fără confiscarea averii. În baza alin. (2), pentru săvîrșirea repetată a infracțiunii sau de către un grup de persoane în baza unei înțelegeri prealabile, cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viață sau sănătate, precum și de către o persoană căreia aceste mijloace i-au fost încredințate în legătură cu serviciul sau sub pază, se prevedea privare de libertate pe un termen de la 3 la 10 ani, cu sau fără confiscarea averii, cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate. Potrivit alin. (3), săvîrșirea faptei de un recidivist deosebit de periculos sau printr-un atac tîlhăresc, precum și sustragerea mijloacelor narcotice în proporții mai, se pedepsea cu închisoare de la 7 la 15 ani, cu confiscarea averii [17].

În scopul uniformizării legislațiilor penale ale republicilor unionale, Prezidiul Sovietului Suprem al URSS, la data de 25 aprilie 1974, a adoptat Ucazul despre *Înăsprirea metodelor de luptă cu narcomania*, în care erau prevăzute criteriile unice de incriminare și de pedepsire a faptelor legate de traficul de droguri. În conformitate cu acest act normativ, în Codurile penale ale republicilor sovietice socialiste urmau să fie introduse norme de incriminare unice, prin care se prevedea răspunderea penală pentru infracțiunile privitoare la traficul de droguri, inclusiv pentru sustragerea acestora.

Drept urmare, prin Ucazul Sovietului Suprem al RSSM din 5 iunie 1975, în Codul penal al RSSM din 24 martie 1961 au fost introduse șase norme incriminatorii destinate pedepsirii faptelor privitoare la traficul de droguri:

- Fabricarea, procurarea, păstrarea, transportarea, expedierea ilegală în scop de desfacere sau desfacerea ilegală a mijloacelor narcotice (art. 225¹);
- Sustragerea de mijloace narcotice (art. 225²);
- Organizarea sau întreținerea

de spelunci pentru consumul de mijloace narcotice (art. 225³);

- Îndemnul de a consuma mijloace narcotice (art. 225⁴);

- Fabricarea, procurarea, păstrarea sau expedierea ilegală de mijloace narcotice fără scop de desfăcere (art. 225⁵);

- Încălcarea regulilor de producție, procurare, păstrare, evidență, livrare, transportare sau expediere a mijloacelor narcotice (art. 225⁶) [18, p. 128-130].

Mai târziu, prin Ucazul Sovietului Suprem al RSSM din 27 iulie 1987, la art. 226¹ CP din 24.03.1961 a fost prevăzută răspunderea penală pentru fapta de semănare sau creștere ilegală a macului pentru ulei și a cînepei [19].

Sub aspect sancționator, în cazul traficului propriu-zis de droguri se făcea o deosebire netă de pericol social dintre fapta de fabricare, procurare, păstrare, transportare și expediere ilegală în scop de desfăcere a mijloacelor narcotice (art. 225¹ CP al RSSM) și aceeași faptă comisă fără scop de desfăcere (art. 225⁵ CP al RSSM). Astfel, prima infracțiune, săvârșită în forma sa tipică, se sancționa cu privațiune de libertate pînă la 10 ani, cu sau fără confiscarea averii, iar cea de a doua – cu priver de libertate pînă la 3 ani sau cu amendă în mărime de pînă la 50 de salarii minime [19].

Sustragerea de mijloace narcotice, săvârșită în forma sa tipică (art. 225² alin. (1) CP al RSSM) se pedepsea cu privațiune de libertate pînă la 5 ani, cu sau fără confiscarea averii. Aceeași faptă, săvârșită repetat sau prin înțelegere prealabilă de un grup de persoane, sau printr-un act de violență, ce nu este periculos pentru viață și sănătate, sau de o persoană căreia substanțele sus-arătate i-au fost încredințate în legătură cu situația ei de serviciu sau pentru pază, precum și de o persoană care a săvârșit mai înainte una din infracțiunile prevăzute de articolele 225/1, 225/3, 225/4 și 226 (art. 225² alin. (2) CP al RSSM), se pedepsea cu privațiune de libertate pe un termen de la 3 la 10 ani, cu sau fără confiscarea averii, cu privațiunea dreptului de a ocupa anumite posturi sau de a desfășura o anumită activitate ori fără

aceasta. Cea mai aspră pedeapsă era prevăzută pentru sustragerea de mijloace narcotice, săvârșită de un recidivist deosebit de periculos sau printr-un atac tîlhăresc, precum și sustragerea de mijloace narcotice în proporții mari (art. 225² alin. (3) CP al RSSM), care se pedepsea cu privațiune de libertate pe un termen de la 7 la 15 ani, cu confiscarea averii. Este de menționat că pedeapsa instituită la art. 225² era cea mai aspră sancțiune ce putea fi aplicată pentru infracțiunile legate de traficul de droguri [19].

După destrămarea URSS și proclamarea Independenței R. Moldova la 27.08.1991, pe teritoriul țării noastre a continuat să fie pus în aplicare Codul penal din 1961. Deși acest cod a fost supus mai multor amendamente legislative, multe din prevederile sale nu mai corespundeau realității timpului. De asemenea, un șir de prevederi nu corespundeau exigențelor democratice și standardelor europene la care aspiră tînării stat creat ca urmare a destrămării marelui imperiu.

Plecînd de la aceste premise, deloc neglijabile, a apărut necesitatea unei reforme fundamentale a legislației, inclusiv a celei penale, din Republica Moldova. După cum se menționează, pe drept cuvînt, în literatura de specialitate, principalul motiv a constatat în faptul că multe dispoziții ale legii penale nu mai țineau pasul cu imperativele economice, sociale și politice ale societății contemporane. Mai mult decît atît, nu țineau pasul cu normele dreptului internațional, al cărui primat în Republica Moldova a fost declarat prin Constituția din 29 iulie 1994 [20, p. 42].

Astfel, noul CP al R. Moldova a fost adoptat prin Legea nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 și a intrat în vigoare la 12 iunie 2003 [21].

În Proiectul Codului penal al R. Moldova, elaborat de Ministerul Justiției în anul 1999, se propunea introducerea a două incriminări destinate prevenirii infracțiunilor privitoare la traficul de droguri:

1. Traficul de stupefiante sau de substanțe cu efect puternic și toxice (art. 228). Se propunea următoarea formulare generică a normei incriminatoare: *produce-*

rea, deținerea sau orice operațiuni privind circulația produselor ori substanțelor stupefiante sau cu efect puternic și toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe, ori experimentarea produselor sau substanțelor cu efect puternic și toxice, precum și organizarea ori îngăduirea consumului de asemenea produse sau substanțe, în locuri anumite, toate fără acest drept.

2. Prescrierea ilegală a substanțelor stupefiante sau cu efect puternic și toxice (art. 229). În baza acestui articol se prevedea răspunderea penală pentru două fapte infracționale: la alin. (1) – pentru *prescrierea de către medic, fără necesitate, a produselor sau substanțelor stupefiante ori cu efect puternic și toxice și la alin. (2) pentru falsificarea rețetei sau a altei ordonanțe care permit obținerea produselor sau substanțelor stupefiante ori cu efect puternic și toxic* [22, p. 99].

La momentul adoptării și punerii în vigoare a CP al R. Moldova din 2002, legiuitorul a consacrat răspunderea penală pentru trei fapte legate de traficul de droguri:

1. Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor (art. 217 CP). Fapta avea următorul conținut normativ: *activitatea ilegală privind circulația substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor; adică cultivarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, prelucrarea sau utilizarea a astfel de plante, elaborarea, producerea, fabricarea, extragerea, prelucrarea, deținerea, păstrarea, eliberarea, comercializarea, distribuirea, procurarea, livrarea, expedierea, importul, exportul, nimicirea substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor, supuse controlului în conformitate cu legislația, precum și organizarea consumului de asemenea substanțe fără autorizație.*

2. Prescrierea ilegală a preparatelor narcotice sau psihotrope (art. 218 CP). Prin această normă incriminatoare era prevăzută răspunderea penală pentru două infracțiuni: *prescrierea ilegală de către medic a substanțelor narcotice sau psihotrope și falsificarea rețetelor sau a altor documente care permit*

obținerea preparatelor și substanțelor narcotice.

3. **Organizarea sau întreținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope** (art. 219 CP). Infracțiunea constă în organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope, precum și punerea la dispoziție a localurilor în aceste scopuri [23, p. 73].

După cum se poate observa, la data intrării în vigoare a prevederilor Codului penal din 2002, normele dedicate incriminării și pedepsirii traficului de droguri se deosebeau în mod substanțial de cele ce erau înscrise în CP al RSSM din 1961.

Cu referință la studiul nostru, putem observa că la momentul punerii în vigoare a CP din 2002, spre deosebire de cel din 1961, legiuitorul nu sancționa distinct, într-o normă specială, fapta de sustragere a substanțelor narcotice sau psihotrope.

În literatura de specialitate se menționa, pe drept cuvânt, că sustragerea substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor nu putea fi recunoscută ca formă a procurării fără autorizație a unor asemenea substanțe [24, p. 366].

În acest mod era exclusă posibilitatea calificării juridice a unei asemenea activități infracționale în baza art. 217 CP. În acest sens se mai afirma că sustragerea substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor trebuia calificată nu conform art. 217 CP, ci conform normelor din Capitolul VI al Părții speciale a Codului penal, care prevăd răspunderea inclusiv pentru infracțiunile săvârșite prin sustragere [24, p. 366].

Prin urmare, plecând de la ideea că lipsa unei norme speciale justifică aplicarea normei generale, faptele de sustragere a substanțelor narcotice sau psihotrope cădeau sub incidența normelor privitoare la sustrageri (art. 186-188, 190-192 CP). Însă atunci când obținerea substanțelor narcotice era realizată prin extorcere, activitatea infracțională cădea sub incidența normei referitoare la șantaj (art. 189 CP).

Această soluție de calificare a sustragerilor substanțelor narcotice sau psihotrope a fost valabilă pînă la adoptarea și punerea în vigoare a

Legii nr. 277-XVI din 04.11.2005 [25], prin care a fost suplinit în mod considerabil cadrul incriminator al infracțiunilor legate de traficul de droguri. În total, în legislația penală în vigoare legiuitorul descrie 9 componente de acest tip:

4. Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor fără scop de înstrăinare (art. 217 CP);

5. Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor cu scop de înstrăinare (art. 217¹ CP);

6. Circulația ilegală a precursorilor în scopul producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor (art. 217² CP);

7. Circulația ilegală a materialelor și utilajelor destinate producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor (art. 217³ CP);

8. Sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope (art. 217⁴ CP);

9. Consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de substanțe narcotice, psihotrope sau analoagele acestora (art. 217⁵ CP);

10. Introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora (art. 217⁵ CP);

11. Prescrierea ilegală sau încălcarea regulilor de circulație a substanțelor narcotice sau psihotrope (art. 216 CP);

12. Organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope (art. 219 CP).

Concluzii. Normele penale consacrate la etapa actuală în materie sînt rezultatul unei concepții de reevaluate și de reactualizare a politicii penale în domeniul prevenirii traficului ilicit de droguri. Aceste reajustări ale legislației penale nu au putut să nu influențeze politica preventivă și chiar dinamica statistică a traficului de droguri.

În primul rînd, prin *Legea nr. 277-XVI din 04.11.05* [25] a fost dozat efectul preventiv al legii penale prin incriminarea unor fapte care înlesnesc traficul de droguri. De exemplu, prin incriminarea in-

fracțiunii descrise la art. 217³ Cod penal al R. Moldova, la care se prevede răspunderea pentru *circulația ilegală a materialelor și utilajelor destinate producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor*, s-a urmărit prevenirea traficului de droguri încă de la etapa punerii în circulație a materialelor sau utilajelor destinate producerii lor.

În al doilea rînd, prin aceeași lege, faptele de traficare a drogurilor săvârșite în proporții mici și fără scop de înstrăinare au fost scoase din cîmpul infracțional, fiind sancționate în Codul contravențional al Republicii Moldova la art. 85 și 87 [26].

Rațiunea dezincriminării acestor acte rezidă în ideea că traficul de droguri comis în proporții mici este săvîrșit, de regulă, de către persoane dependente, consumatori de droguri, care nu urmăresc scopul răspîndirii acestora, sănătatea publică nefiind afectată într-o măsură ce ar justifica intervenția legii penale. Este de înțeles că acest demers de dezincriminare a avut repercusiuni și asupra tabloului statistic, în sensul nereflectării statistice a acestor fapte. Acest lucru a dus automat la o diminuare a infracționalității în acest domeniu.

Referitor la tendințele de săvîrșire a infracțiunilor legate de traficul de droguri este de menționat că numărul infracțiunilor ce țin de traficul ilicit de droguri înregistrate de MAI al R. Moldova în perioada 2005-2012 se prezintă după cum urmează:

➤ 2005 – 2 082 de infracțiuni din numărul total de 27 595 de infracțiuni;

➤ 2006 – 2 101 (+0,9%) din 24 767 de infracțiuni;

➤ 2007 – 2 182 (+3,9%) din 24 362 de infracțiuni;

➤ 2008 – 2 126 (-2,6%) din 24 788 de infracțiuni;

➤ 2009 – 1 879 (-11,6%) din 25 655 de infracțiuni;

➤ 2010 – 1 794 (-4,5%) din 33 402 infracțiuni;

➤ 2011 – 1 658 (-7%) din 35 124 de infracțiuni;

➤ 2012 – 1 575 (-5%) din 36 615 infracțiuni [27, p. 10].

Se poate observa că în ultimii 5

ani, în R. Moldova se atestă o descreștere a infracțiunilor de traficare a drogurilor cu o medie de 6,1%. Acest ritm de scădere a infracțiunilor vizate este deosebit de pronunțat pe fondul creșterii continue a nivelului criminalității în R. Moldova.

Datele statistice ne demonstrează că în timp ce criminalitatea se află în continuă creștere, numărul infracțiunilor de traficare a drogurilor în R. Moldova este în descreștere. Astfel, dacă în anul 2007 numărul acestora era de 2 182 din numărul total de 24 362 de infracțiuni, în anul 2012 numărul lor este de 1 575 din 36 615 infracțiuni.

Se mai poate menționa că prin Legea nr. 277-XVI din 04.11.2005 [25], sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope a fost prevăzută ca infracțiune distinctă la art. 217⁴ CP, revenindu-se, astfel, la soluția legislativă din CP din 1961.

Din punct de vedere al tehnicii legislative, art. 217⁴ CP are trei alineate, la alin. (1) fiind descrisă componența de bază cu formula generică *sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope*, fapta fiind pedepsită cu amendă în mărime de la 500 la 2000 unități convenționale sau cu muncă nereunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 3 la 5 ani.

În varianta agravată, la art. 217⁴ alin. (2) CP este dozată răspunderea penală pentru sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope săvârșită în prezența următoarelor forme agravante: b) de două sau mai multe persoane; c) cu folosirea situației de serviciu; d) prin pătrundere în încăpere, într-un alt loc pentru depozitare sau în locuință; e) cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viața sau sănătatea persoanei ori cu amenințarea aplicării unei asemenea violențe; f) în proporții mari. Se pedepsește o asemenea faptă cu închisoare de la 5 la 10 ani cu sau fără amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.

La art. 217⁴ alin. (2) lit. a) CP era prevăzută răspunderea penală pentru săvârșirea repetată a faptei, însă această agravantă a fost exclusă

din CP prin Legea nr. 277-XVI din 18.12.2008 [28].

În varianta deosebit de agravată (art. 217 alin. (3) CP) este prevăzută o pedeapsă mai aspră pentru săvârșirea sustragerii sau extorcării substanțelor narcotice sau psihotrope: a) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală ori în favoarea acestora; b) cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei ori cu amenințarea aplicării unei asemenea violențe; c) în proporții deosebit de mari. În această variantă fapta se pedepsește cu închisoare de la 10 la 15 ani, cu aplicarea unei amenzi în mărime de la 3000 la 5000 unități convenționale.

Făcînd o comparație a reglementării actuale din art. 217¹ CP cu reglementarea anterioară descrisă în CP din 1961 (art. 224² CP al RSSM), putem remarca, în primul rînd, o extindere a cadrului incriminator în vigoare în ceea ce privește pedepsirea sustragerii sau extorcării substanțelor narcotice sau psihotrope. Dacă în reglementarea anterioară legiuitorul prevedea răspunderea penală doar pentru sustragerea drogurilor, în CP al Republicii Moldova în vigoare, în limitele incriminatoare ale art. 217⁴, este supusă criminalizării penale și fapta de extorcare a substanțelor narcotice sau psihotrope.

În același timp, în legislația în vigoare legiuitorul, prin mijloace legale a înțeles să individualizeze răspunderea penală pentru săvârșirea violentă a faptei de sustragere sau extorcare a substanțelor narcotice sau psihotrope, făcînd o diferențiere între ipoteza aplicării violenței nepericuloase pentru viață sau sănătate (art. 217⁴ alin. (2) lit. e) CP) și cea de aplicare a violenței periculoase pentru viață sau sănătate (art. 217⁴ alin. (2) lit. b) CP). În Codul penal din 1961, la art. 225² alin. (3) nu se făcea o deosebire netă de pericol dintre faptele menționate, agravîndu-se răspunderea penală doar în ipoteza aplicării violenței periculoase pentru viață sau sănătate.

Referințe bibliografice

1. Кузнецов И. Н., Купрейчик С. К. Наркотики: социальные, меди-

цинские и правовые аспекты. Минск: Новое знание, 2001.

2. Paladii A., Cernomoreț S. Noțiunea, clasificarea și originea celor mai răspândite droguri. În: Probleme de politică penală în domeniul prevenirii și combaterii traficului ilicit de droguri. Materialele seminarului științifico-practic internațional din 16 aprilie 2006. Chișinău, 2006.

3. <http://www.mirelazivari.ro/istoria-drogurilor> (accesat la data de 29.08.2014).

4. Рачков И. Возникновение наркомании и незаконного оборота наркотиков: уроки истории. В: Закон и жизнь, № 5, 2006.

5. Гасанов Э.Г. Наркотизм: тенденции и меры преодоления (на материалах Азербайджанской Республики). Москва: Учебно-консультационный центр «ЮрИнфоР», 1997.

6. <http://www.scribub.com/sociologie/REGLEMENTAREA-JURIDICA-A-COMBA45111610.php> (accesat la data de 29.08.2014).

7. <http://www.asociatia-profesorilor.ro/droguri-scurt-istoric.html> (accesat la data de 29.08.2014).

8. Смирнов С. М. Наркотики – угроза национальной безопасности Российской Федерации. Москва, 2004.

9. Codul penal al României din 1864. În: Monitorul Oficial al României din 30 octombrie 1864.

10. Codul penal al României din 1936. În: Monitorul Oficial al României din 18 martie 1936.

11. Уголовное законодательство СССР и союзных республик. Под ред. Д.С. Карева. Москва: Госюриздат, 1957.

12. Сухинина В. А. Фармацевтический бизнес в нормативных документах: справочное пособие. Москва: Международный центр финансово-экономического развития, 1997.

13. Нугуманов А.Р. Хищение либо вымогательство наркотических средств или психотропных веществ: уголовно-правовые и криминологические аспекты. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, УФА, 2009.

14. <http://ru.wikisource.org/wiki> (accesat la data de 3.11.2014).

15. Дружинин И. Н. Ответственность за хищение наркотических веществ по советскому уголовному праву. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. Харьков, 1980.

16. Указ Президиума Верхов-

ного Совета СССР от 25.04.1974 г. «Об усилении борьбы с наркоманией». В: Ведомости Верховного Совета СССР, 1974.

17. <http://docs.cntd.ru/document/9037819> (accesat la data de 1.10.2014).

18. Уголовный кодекс Молдавской ССР (с приложением постановлений систематизированных материалов). Кишинэу: Изд. Картя Молдове-неаскэ, 1987.

19. Codul penal al RSSM din 24.03.196. În: Veștile RSSM, 1961, nr. 10, art. 41. Programul de date Moldlex.

20. Botnaru S. ș.a. Drept penal. Partea generală. Vol. I. Chișinău: Ed. Carrier juridic, 2005.

21. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002 Republicat: Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 72-74/195 din 14.04.2009. Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.

22. Codul penal al Republicii Moldova. Proiect. Ministerul Justiției. Chișinău: GARUDA-ART, 1999.

23. Codul penal al Republicii Moldova. Chișinău: „Cartea S.A.”, 2002.

24. Brînză S. ș.a. Drept penal. Partea specială. Chișinău: Ed. Cartier, 2005.

25. Lege pentru modificarea și completarea Codului cu privire la contravențiile administrative, a Codului penal al Republicii Moldova și a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 277-XVI din 04.11.2005. În: Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 161-163/795 din 02.12.2005.

26. Potrivit art. 85 Cod contr. al R. Moldova, constituie contravenție procurarea sau păstrarea ilegală, fără scop de înstrăinare, de substanțe narcotice sau de alte substanțe psihotrope în cantități mici, precum și consumarea lor fără prescripția medicului, iar potrivit art. 87 Cod contr. – cultivarea ilegală a plantelor care conțin substanțe narcotice sau alte substanțe psihotrope, chiar și în cantități mici și fără scop de înstrăinare. A se vedea Codul contravențional al R. Moldova nr. 218-XVI din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial nr. 3-6/15 din 16.01.2009.

27. Cojocar R. Infrațiuni privind traficul de substanțe narcotice, psihotrope sau de analoage (Teorie și practică judiciară). Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2014.

28. Legea pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 277-XVI din 18.12.2008. În: Monitorul Oficial nr. 41-44/120 din 24.02.2009.

ПРИНЦИП СОСТЯЗАТЕЛЬНОСТИ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

Б. СОСНА,
доктор права, ст. научный сотрудник Института юридических и политических исследований АНМ
И. АРСЕНИ,
магистр права, преподаватель Комратского госуниверситета

SUMMARY

In this article the author reveals features of the content and implementation of the adversarial principle in civil proceedings the Republic of Moldova and in foreign countries.

Keywords. Civil process, foreign countries, implementation, maintenance, adversarial principle, the investigating parties, evidence, justice, equality, the court.

* * *

В настоящей статье авторами раскрываются особенности содержания и реализации принципа состязательности в гражданском процессе Республики Молдова и зарубежных странах.

Ключевые слова: гражданский процесс, зарубежные страны, реализация, содержание, принцип состязательности, следственный, стороны, доказательства, правосудие, равенство, суд.

Введение. Проблематика гражданского процесса, как в Республике Молдова, так и в зарубежных странах на разных этапах его развития считалась достаточно обширной, ученые заостряли свое внимание практически на каждом из существующих вопросов. К одному из основных можно отнести вопрос, связанный с действием принципа состязательности в гражданском процессе. Развернувшаяся в последнее время дискуссия о роли суда в процессе собирания доказательств по делу актуальна, так как неоднозначные, а порой диаметрально противоположные точки зрения по этому вопросу (особенно если это несоответствие взглядов касается различных судебных инстанций) приводят к существенным издержкам при отправлении правосудия. Актуальность работы состоит так же в том, что принцип состязательности - один из основополагающих принципов гражданского процессуального права - создает благоприятные

условия для выяснения всех имеющих существенное значение для дела обстоятельств и вынесения судом законного и обоснованного решения. В силу принципа состязательности стороны, другие участвующие в деле лица, если они желают добиться для себя либо лиц, в защиту прав которых предъявлен иск, наиболее благоприятного решения, обязаны сообщить суду имеющие существенное значение для дела юридические факты, указать или предстать суду доказательства, подтверждающие или опровергающие эти факты, а также совершить иные предусмотренные законом процессуальные действия, направленные на то, чтобы убедить суд в своей правоте.

Этот принцип теснейшим образом связан с принципом законности, диспозитивности. Условием реализации принципа состязательности выступает процессуальное равноправие сторон, поскольку состязаться в отстаивании своих субъективных прав и интересов стороны могут только